

ודוקא בסתם אדם, אבל במוחזק לכך – לא (תוס' מהרוקח).

ב. יש אומרים שאפילו ראוהו נכנס לשדה, כל שלא ראוהו קוצץ – פטור. ויש חולקים. והמאירי נטה כדעה ראשונה.

ג. אם אמר הריני הולך לגזור דקלו של פלוני שמכרו לי, וכרת – הרי זה בחזקתו, שאין אדם מעזי פניו וכורת אילן שאינו שלו (רמב"ם טוען טו, עפ"י ב"ב לג. ועמאירי. והראב"ד פירש בענין אחר).

דפים מז – מח

פז. א. מי שנתחייב לישבע בב"ד והרי הוא חשוד על השבועה, וגם התובעו חשוד – מה יעשו? ב. כיצד דין היתומים לענין גבית חוב מן הלווה בעצמו או מיתומיו? ומה הדין בשאר מחויבי שבועת-הנוטלים שמתו, האם מורשים זכותם ליורשיהם?

ג. עד אחד מעיד על אחד שחטף דבר מחברו, והוא אומר אכן חטפתי ואת שלי חטפתי – מה הדין?

ד. מי שטענו חברו והודה על מקצת טענתו, ועל השאר אמר 'איני יודע' – מה הדין?

א. מי שנתחייב שבועה לבעל דינו, ושניהם חשודים על השבועה – נחלקו תנאים במשנתנו; רבי יוסי אמר: חזרה שבועה למקומה. ורבי מאיר אמר: יחלוקו. רב נחמן גרס להפך, לר"מ חזרה ולרבי יוסי יחלוקו. ופסק כמותו.

בפירוש 'חזרה שבועה למקומה' נחלקו אמוראים; רבותינו שבבבל (– רב ושמואל) פירשו 'למקומה' – לסיני, כלומר אין כאן לא שבועה ולא תשלומין. ורבותינו שבארץ ישראל (– ר' אבא) פירשו 'למקומה' – למחויב בה, כלומר הנתבע חייב לשלם מאחר ואין יכול לישבע.

נחלקו הפוסקים להלכה; יש אומרים שמשלם, שכן מורים הסוגיות שהלכה כרבי אבא (רי"ף). ויש אומרים: יחלוקו, כרב נחמן שהלכה כמותו בדינים (ר"ת, רשב"א. וע' חו"מ צב, ז).

ב. יתומים הבאים לגבות חוב אביהם מהלווה – גובים בלא שבועה, כדין האב. ואם באים לגבות מהיתומים [ואביהם היה חייב שבועה כשבא ליפרע מיתומים, הגם שהשטר בידו], אזי אם מת המלוה קודם ללווה – נפרעים בשבועה שלא פקדנו אבא (בשעת מיתה), ולא אמר לנו אבא (כשהיה בריא), שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע.

ואולם אם מת הלווה בחיי מלוה, אמרו רב ושמואל שאינם נפרעים כלל, שכבר נתחייב אביהם שבועה ליתומי הלווה, ואין אדם מוריש שבועה לבניו (כלומר, ממון שהוא מחויב עליו שבועה אינו מורישו. רש"י). ורבי אלעזר חולק וסובר ששבעים שבועת היורשים ונוטלים. [גם אם כבר עמד אביהם בדין ונתחייב שבועה ומת. כן אמר רב נחמן דלא כחילוק רבי אמי].

ומבואר בגמרא שאף רב ושמואל לא אמרו אלא אליבא דבית הלל אבל בית שמאי הסוברים שטר העומד ליגבות כגבוי דמי, המוריש נחשב כמוחזק בממון ומורישו.

עוד משמע בגמרא שלדעת התנאים במשנתנו שבשניהם חשודים על השבועה – יחלוקו, אף ביתומים מן היתומים שאי אפשר לשניהם לישבע – יחלוקו.

ולא הוכרעה הלכה אם כרב ושמואל או כרבי אלעזר, ואיך שדן הדיין – דינו דין (רב חמא). הלכך שטר היתומים שמת לווה בחיי מלוה אין קורעים אותו (שמא יבואו לפני דיין שידון כרבי אלעזר) ואין מגבים בו (רב פפא).